

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Alice Del Maschio
Software Software	Adobe InDesign CS5
Fotografie na obálce Cover Photography	Mikulčice-Valy. Věderko nalezené v jednom z říčních ramen (viz obr. 5. na str. 28)
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Královopolská 147 612 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 75. Velehrad (okr. Uherské Hradiště). Konstrukce oblouku mostu v sondě S3, pohled od severu. Foto M. Vaškových.

Abb. 75. Velehrad (Bez. Uherské Hradiště). Die freigelegte Bogenbrücke in der Sondage S3, Ansicht von Norden. Foto M. Vaškových.

základu mostu pod úroveň potoka Salašky. Zásypové vrstvy konstrukce mostu v sondě S3 byly jednoduše až do hloubky 2,8 m od vrchního okraje opěrné zdi. Víceméně se jednalo o hnědou vrstvu hlíny (vrstva V1) promísenou úlomky zvířecích kostí, cihel, keramiky a skel. V rámci možnosti bylo možné keramiku přiřadit rozmezí 15.–18. století. Od hloubky 2,8 m byla odlišena druhá stratigrafická vrstva (V2). Ta byla tvořena černou hlínou, silně promáčenou spodní vodou z potoka Salašky. V ní byly zachyceny úlomky cihel, kostí a keramiky odpovídající 14.–15. století. V rámci detailnějšího stratigrafického členění bylo možné vrstvu V2 rozdělit na vrstvu šedé jílovité zeminy (V2a) rozšiřující se kuželovitě od horního okraje pátého schodu (hloubka 3,6 m), která byla zahloblena do starší vrstvy (V2b) tvořené výhradně tmavě černou jílovitou hlínou. Rozpoznatelná byla i vrstva tmavší šedé hlíny (V2c) u severního okraje profilu.

V prostoru sondy S3 byla odkryta kamenná konstrukce mostového oblouku (obr. 75), která se kaskádovitě rozšiřovala do celkem 5 schodů, aby se docílilo odlehčení váhy oblouku. Stejně tak byly v prostoru sondy S3 odkryty i základy západní a východní zdi. Zásyp celé konstrukce byl až do hloubky 2,8 m jednoduše, tvořený hnědou hlínou a v něm nalezený archeologický materiál můžeme datovat do rozmezí 15.–18. století. Od hloubky 2,8 m až po dno výkopu (3,9 m) zásyp přecházel do tmavě černé vrstvy hlíny, hojně nasáklé spodní vodou a s obsahem keramického materiálu datovatelného do 15. století. Charakter zdiva z masivních pískovcových kvádrů se v této vrstvě (od čtvrtého schodu) odlišoval od zbylé konstrukce a odpovídal spíše dolní části základu západní zdi. Její základy sahaly do hloubky 2,9 m a její charakter odpovídá dvěma stavebním fázím – prvních 0,6 m od spodu zdi (základu) je tvořeno mohutnějšími kameny a zbylá konstrukce směrem nahoru byla pravděpodobně dozděná později. Navíc konstrukce klenby mostu byla ve spodní části (pátý schod) se západní zdí svázána, naopak směrem nahoru (od čtvrtého schodu nahoru, tj. od hloubky 1,6 m) byla zeď pouze přizděna. Východní zeď měla jednoduše

charakter sahající pouze do hloubky 1,6 m a byla po celé ploše stavebně svázána s konstrukcí klenby.

Celou situaci je možné interpretovat tak, že základy mostní konstrukce pochází pravděpodobně ze 14.–15. století, pokud se budeme držet datování materiálu ze zásypu. Tehdy zde mohl být postaven most na kamenných pilířích a zbytek konstrukce (mostovka) mohl být dřevěný. V barokním období byl původní pilíř zesílen od západu proti proudu potoka Salašky ochrannou zdí, čemuž by odpovídal odlišný základ západní zdi a jeho neprovázanost s konstrukcí klenby. Teprve v polovině 18. století byl vybudován most stávající, přičemž k jeho stavbě byly využity starší pilíře, které byly začleněny do konstrukce klenby (výzkumem doložený čtvrtý a pátý schod). Dostavěny byly obě obvodové zdi, které jsou podle provázanosti zdiva současné, a byla vybudována klenba. Výzkum tak posunul historii vzniku doposud nejstaršího mostu ve Zlínském kraji a rozšířil znalosti o stavebním vývoji kláštera na Velehradě.

Miroslav Vaškových

Literatura

Pojsl, M. 2006: Památky Velehradu. In: B. Rašticová, M. Pojsl, J. Čoupek a kol. (eds.): *Velehrad. Dějiny obce*. Velehrad: Obec Velehrad, 195–218.

Resumé

Velehrad (Bez. Uherské Hradiště). Hochmittelalter – Barock. Brücke. Rettungsgrabung.

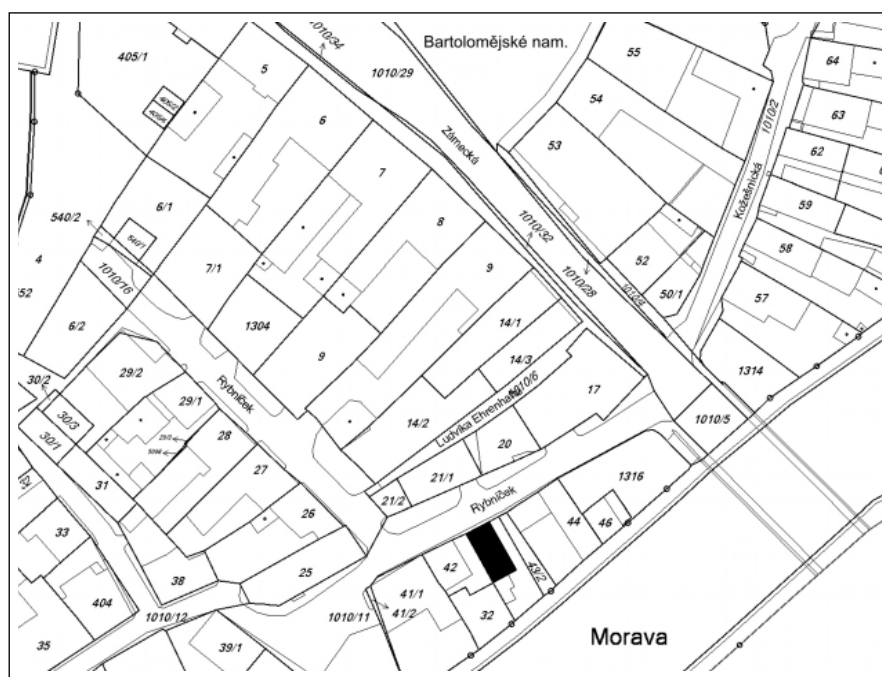
VESELÍ NAD MORAVOU (OKR. HODONÍN)

Rybníček, parc. č. 560 (akce A042/2011). Novověk. Městečko. Záchraný výzkum.

Výzkum na parcele č. 560 byl vyvolán novostavbou podsklepeného rodinného domu (obr. 76). Na zkoumané

Obr. 76. Veselí nad Moravou, ulice Rybníček. Černě vyznačené plochy výzkumu A042/2011.

Abb. 76. Veselí nad Moravou, Straße Rybníček. Grabungfläche A042/2011 schwarz bezeichnet.

ploše o rozměrech 11 x 5,6 m se před započítím výzkumu nacházel starší dům z vepřovic, postavený snad v první polovině 20. století. Po zdokumentování statických sond byl další výzkum realizován pouze dokumentací stěn budované stavební jámy. Ta dosahovala hloubky 2,6 m. Zdokumentovány byly kamenné základy staršího domu (s. j. 900) a vrstvy (s. j. 100) spojené s jeho existencí. Pod ní se nacházela 0,9 m mocná vrstva planýrky (s. j. 101), a ta nasedala na 0,7 m silnou vrstvu písčité spraše (s. j. 102), ve které se nahodile vyskytovaly cihly, keramika a uhlíky. Pod ní se nacházela 0,2 m mocná kulturní vrstva s popelem (s. j. 103). Ta nasedala na písčitou vrstvu (s. j. 104) s mocností 0,7 m, tvořenou drobnými proplástkami. S. j. 104 zaujímala celé dno stavební jámy. U jižního okraje plochy jsme vyhloubili malou sondu hlubokou 0,5 m. V té jsme zachytili bázi vrstvy s. j. 104, pod níž se nacházela 0,1 m tenká kulturní vrstva (s. j. 105). Ta nasedala na šedožlutou písčitou vrstvu s vyhnílou organickou příměsí (s. j. 106).

Zdivo s. j. 900 představuje kamenné základy staršího domu. Recentní vrstva s. j. 100 pak souhrnně vrstvy související s tímto domem (planýrka, podlahy, atd.). S. j. 101 je navážkou, a mezi příměsí se vyskytují zlomky cihel, bobrovek a úlomky omítky. Dle nalezených fragmentů keramiky můžeme vznik této s. j. datovat přibližně do pokročilého 18. století. Písčito-sprašová s. j. 102 pravděpodobně vznikla jako záměrná navážka. Vrstva byla, až na drobné úlomky cihel a nahodilé uhlíky, značně sterilní. Spraša se pak na Bartolomějském ostrově vůbec nevyskytuje, a musela sem být transportována odjinud. Nejbližší sprašová návěj se nachází 1,6 km vzdušnou čarou jihovýchodním směrem. Tenká písčité vrstva s. j. 103 měla opět charakter navážky a rámcově ji lze datovat do 18. století. S. j. 104 tvořená písčítými proplástkami vznikla pravděpodobně postupně cyklickým usazováním sedimentu řeky. S. j. 105 je pak kulturní vrstvou antropogenního původu

a nalezená keramika ji datuje do 18. století. Nejspodnější zachycená vrstva s. j. 106 opět pravděpodobně představuje přírodními procesy vzniklý povodňový sediment.

Vrstvy s. j. 104 a 106 jsou přírodního původu. S. j. 106 a 103 pak pravděpodobně vznikly deponováním odpadu z města mimo jeho obvod. S. j. 102 mohla být cíleně vytvořena pro zvýšení úrovně terénu nad řeku a souvise-la by s rozvojem osídlení mimo obrys hradeb. Stejně tak mohla vzniknout s. j. 101, kdy zde mohl být – za účelem zvýšení terénu – deponován stavební odpad.

Zjištěná situace dokládá přírodní procesy řeky, kdy v období raného novověku docházelo k ukládání povodňových sedimentů (snad v dobách záplav?). Následně došlo k záměrnému zvyšování terénu, které mělo zabránit zaplavování prostoru přilehlého k hradbám. Deponování navážek pokračovalo pravděpodobně dále a týkalo se snad celé jižní části Bartolomějského ostrova (dnešní ulice Rybníček). Zvýšený terén mimo hradby byl v 18. století postupně zastavován. To dokládá i údaj k roku 1749, kdy za účelem výstavby nových domků daruje František Karel Chorinský Rybníček městu (Hurt, Němeček 1973, 103). Původní charakter příležitostně zaplavovaného území se snad může odrážet v místním názvu „Rybníček“.

Miroslav Dejmal

Literatura

Hurt, R., Němeček, B. 1973: *Veselí nad Moravou. Dějiny města*. Brno – Veselí nad Moravou: Musejní spolek.

Resumé

Veselí nad Moravou (Bez. Hodonín), Straße Rybníček. Neuzeit. Siedlung–Stadt. Rettungsgrabung.